

Ovadb katoliške duhovščine — baza za »službena premeščanja«

»Premeščanja po službeni potrebi«, ki so jih sedaj izvršili po čl. 71., so protizakonita, ker kake službene potrebe tu ni bilo, temveč so ta premeščanja zgolj akt političke maščevalnosti, zato so to navadna protizakonita kazenska premeščanja, brez disciplinarne preiskave.

Kot prve žrtve premeščanja so po čl. 71. nasilno premestili šolskega upravitelja Cirila Dequala iz Dvora v Ambrus, učitelja Josipa Špenka iz Komende v Šoštanj in go. Angelo Gregorič — Mandelj iz Most na Barje.

Prvi dve premestitvi sta se izvršili zaradi ovadb katoliške duhovščine, zadnja je protežijsko partizansko delo. Prvi je bil premeščen na zahtevo dekana, drugi na zahtevo župnika in kaplana.

Proti učitelju Josipu Špenku je župnik napravil sledečo ovadbo:

Štev. 72.

Okrajnemu šolskemu svetu
v Kamniku.

O tukajšnjem učiteljstvu imamo te-le pritožbe v verskem pravem oziru:

1. Na praznik sv. Rešnjega Telesa sta se učiteljci N. N. in N. N. v cerkvi tako razgovarjali, da so se ljudje čudili in pohujševali, kako, da se že ne moreta dovolj nagovoriti.

2. Med procesijo so se tako pogovarjali med seboj učiteljica N. N., učitelj Špenko in N. N., da so se odraščeni in mladina zgražali nad takim nadzorovanjem šolskih otrok.

3. Učiteljica N. N. je prišla ta dan v cerkev razgaljena kakor na kak gospodski bal: sicer pa tudi v šolo hodi spodtikljivo napravljena.

4. V cerkvi je bil vzpored procesije oznanjen nedeljo poprej, a tukajšnje učiteljstvo ga je samovoljno spremenilo v toliko, da ni pustilo deklic, ki bi potrešale cvetje, bližje pred sv. Rešnje telo, ampak jih je imelo daleč spredaj. Tega do sedaj še ni bilo.

5. Ko je učiteljica N. N. dne 23. t. m. spravila med šolarje debato o zadnjem »Domoljubu«, je rekla, da je obisk, ali neobisk božje službe njena zasebna reč. Seveda ni cerkvena zapoved nič ne briga! Imenovanih učiteljic sploh ni nikoli k nedeljski ali prazniški službi božji. In to naj so učiteljice in vzgojiteljice katoliških otrok!

Prosimo remedure.

Župni urad v Komendi, dne 24. junija 1924.

Val. Bernik, župnik m. p.

Take ovadb so podlaga preganjanju in premeščanju članov UJU »po službeni potrebi«.

Gospa Ang. Gregorič — Mandelj se je pa morala umakniti s svojega službenega mesta iz političko strankarskih ozirov, da so namestili na njeno mesto partizanko z 2 službenimi leti, da si ima gospa Gregorič že 18 služb. let.

Klerikalno ljudstvo se poteza za napredno učiteljstvo.

Najznačilnejši pojav, kako premešča sedanji režim učiteljstvo proti volji ljudstva, je slučaj upravitelja Cirila Dequala.

Ko je ljudstvo zaznalo za to premeščenje, je šel klerikalni župan in klerikalna deputacija do vodstva klerikalne političke stranke, t. j. SLS in je protestirala proti premeščanju ter se je zavzemala za svojega učitelja.

Ista deputacija je tudi šla k prosvetni upravi v Ljubljani in se je izrekla proti premestitvi.

To je najboljši dokaz, da se persekucije nad učiteljstvom vrše proti volji naroda in le na zahtevo in po inicijativi katoliške duhovščine, ki v največjih slučajih sama ščuva ljudstvo proti šoli in učiteljstvu.

Vpliv klerikalne učiteljske organizacije in duhovščine.

Najznačilnejši pojav sedanje prosvetne politike je ta, da niti klerikalna učiteljska organizacija nima toliko vpliva v prosvetni politiki, kakor jo ima duhovščina. Slomškova zveza je le smešna figura, ki jo izrablja klerikalna stranka za štafazo in opredo, vse odločilno delo pa gre potom duhovščine in po njeni volji.

Slomškova zveza je izdala sicer denuncijantski oklic, ki smo ga priobčili v zadnji številki, a vodilni krogi gredo največ preko nje in se ozirajo zgolj na duhovščino in njena ovaduška poročila, ki prekašajo ona Slomškove zveze.

To je najkarakterističnejši pojav sedanje klerikalne prosvetne politike.

Anarhija prvega reda v prosveti.

Danes je zavlada pod klerikalnim prosvetnim režimom v prosvetni upravi prava anarhija. Službena pot ne odloča nič. Niti od klerikalne stranke same po-

stavljani seš prosvete ne odloča pri posameznih vprašanjih. Preko šolskih referentov in preko nadzornikov odločajo o usodi učiteljstva in šolstva najstrastnejši partizani, ki kot kurirji ministra prosvete prenašajo svoje partizanske predloge iz Ljubljane v Beograd in zopet iz Beograda v Ljubljano, kjer jih »uradno« objavljajo v glavnem klerikalnem glasilu »Slovenec«. Ob začetku šolskega leta ne ve učiteljstvo na katera službena mesta naj gre, okrajni šolski nadzorniki ne smejo uradovati, ker klerikalni eksponenti, navadni gospodarski referenti premeščajo učiteljstvo in jim ustno dajejo ukaze, za katere izvejo nadzorniki šele po izvršenih dejanjih. Korupcija je v cvetu!

Ni čuda, če je prišlo potem tako daleč, da se klerikalni šolski voditelji, ki so že zdavna razrešeni službe in že prejemajo akontacijo na penzijo, upirajo izročiti šolsko vodstvo nominiranemu nasledniku; če prepotentno in protizakonito še vedno uradujejo in podpisujejo akte, kakor je to slučaj Jeglič in Cepuder v Ljubljani.

In s kakim uradnim dokumentom se izkazuje kot upravičena v to — s privatnim pismom šefa ministra prosvete, izdanega preko neposrednega prosvetnega šefa in preko zakona.

Ali ni to anarhija?!

Usodne udarce izročitve prosvetnega resorsta iz svojih rok bodo spoznali napredni krogi v vladi šele tedaj, kobo prepozno. Imamo zavest, da smo jih opozorili pravočasno na posledice!

Potek IV. državne skupščine UJU v Dubrovniku 24., 25. in 26. avg. 1924.

SIJAJNI SPREJEM JUGOSLOVENSKEGA UČITELJSTVA V DUBROVNIKU. — POZDRAVI OFICIALNIH ZASTOPNIKOV. — POZDRAVI KATOLIŠKE IN PRAVOSLAVNE DUHOVŠČINE. — ČLANSTVO SE JE DVIGNILO ZA 19 NOVIH DRUŠTEV IN 1000 NOVIH ČLANOV. — NA HRVATSKEM NAD 400 NOVIH ČLANOV. — NAD 2/3 VSEGA UČITELJSTVA JE ORGANIZIRANEGA V UJU.

(Konec.)

Delovanje odsekov.

Po teh pozdravih so odšli odseki na delo v svoje posebne lokale, da so med plenarnim zborovanjem pripravljali predloge in materijal za skupščino.

Referati.

Nato je skupščina prešla na dnevni red. Prvi referat je podal g. Milojević, učitelj iz Zagreba o temi: »Osnovna načela za novi učni načrt in program osnovnih šol z ozirom na današnji program in narodno zgodovino Srbov, Hrvatov in Slovencev.« Referent zahteva, da mora biti ves pouk edinstven in nacionalen. Treba je delati na to, da se čimprej sprejme zakon o osnovnih šolah in da se izvrši unifikacija učnega načrta in programa.

Nato je prof. zagrebškega učiteljskega tamošnjega poverjenik UJU g. Josip Skavić, pedagog in zaslužni narodni delavec, čital svoj referat: »O verskem pouku v ljudskih šolah.« Njegova izvajanja so bila zelo stvarna in so pledirala za to, da naj tudi verouk poučujejo le učitelji in ne duhovniki. To svojo zahtevo je predavatelj utemeljeval predvsem iz razloga narodne kulture. Današnja teorija, da smo trije narodi, prihaja tudi odtod, ker verouk poučujejo duhovniki, ki delijo naš narod po verskem prepričanju, a se ne ozirajo na narodno kulturo in na narodne svetinje. Predavatelj je nato navajal pedago-

ške razloge in citiral več idejnih misli velikega Masaryka, ki pravi, da je šolstvo ravno sedaj v drugem štadiju razvoja, ker se emancipira od cerkve. Naloga vsakega kulturnega človeka je, da se bori za popolno podržavljenje šolstva.

Pri drugi temi se je nabralo v dvorani posebnih mnogo duhovščine obeh veroizpovedi. K besedi se je oglasil tudi katoliški duhovnik g. Fabris — član UJU — ki je zagovarjal stališče duhovščine in katehetov. Debata o drugi temi je bila mestoma zelo burna in je trajala do večera še po šesti uri. Vsega je govorilo 32 govornikov.

Debata je bila jako stvarna. Delegat sarajevskega učiteljskega g. Lazarević je naglašal, da bi bosanskim učiteljem bilo otežkočeno poučevanje verouka radi tega, ker bi posamezni učitelji morali poučevati i katoliško, i muslimansko, i pravoslavno deco. Slovenska delegacija je naglašala, da vera in morala v Sloveniji pešata baš radi tega, ker se ne ozira na vero in moralo, ampak predvsem na politične uspehe, ter se vero zlorablja za cilje klerikalizma. V splošnem se pa slovenska delegacija ni izjavila v tem vprašanju, ker so mnenja zelo deljena, kdo naj poučuje verouk v šoli in se je vprašanje pustilo izven direktnih interesov glede rešitve.

POROČILA ODSEKOV.

Medtem so odseki predelali svoj elaborat. Predložil je svoje mišljenje najprej »izveštajni« odsek, nato odsek za predloge in zadnji je predelal svoj ma-

terijal odsek za izpremembo uradniškega zakona v smislu dopisa ministrstva pravde na UJU.

I. Odsek o delovanju UJU:

Predloženo in prečitano je bilo poročilo glavnega odbora o delu v prošlem poslovnem letu, ki smo ga v celoti prinesli v zadnji številki »Učit. Tovarisa«. Poročilo je bilo sprejeto soglasno. Pri debati o poročilo je bilo sklenjeno, da se odpošlje posebno spomenico udruženju italijanskih učiteljev, da se zavzamejo za človekoljubno zaščito jugoslovenskih učiteljev v Juljski Krajini, katere neprestano preganja fašistovski režim. Spomenica enake vsebine je bila odposlana tudi bolgarskemu učiteljstvu, da se zavzame za one naše rojake, ki jih preganja Cankova vlada.

Izveštaj blagajnika.

Skupščina UJU držana v Ljubljani 1923. god. donela je budžet za 1923-4. god. po kome se Odbor upravljal o ovoj godini.

Izvršni Odbor UJU odmah je počeo da razmišlja kako će u ovoj godini dobiti što više prihoda, te je izdao raspis Povereništvima i učiteljskim zborovima da odmah obnavljaju svoje zborove, da prikupljaju članske uloge, da se pretplaćuju na družinske listove: Narodnu Prosvetu i Učitelja, da se i škole pretplaćuju na ove

listove, da se prikuplja dug za Nar. Prosvetu, Učitelj i Predavač.

Da bi Udruženje imalo što više prihoda a svoje ciljeve što brže i bolje izvršivalo i da bi se zadovoljila jedna potreba. Izvršni Odbor je izdao ove godine Učiteljski Kalendar i na njemu dobio čistog prihoda 21.099.05 Din. Isto tako našampane su i članske karte i na njima je dobijeno čista prihoda 5.546.50 Din.

I ako smo se starali da prikupimo sve prihode predviđene budžetom, nismo bili u mogućnosti da to izvršimo. Pretplata za N. Prosvetu nije se mogla prikupiti koliko je budžetom predviđeno, jer je manje dobijeno 14.135.60 Din, a izdaci su uvećani za 6.006.34 Din usled poskupljivanja hartije i štampe.

Pretplate na Učitelj prikupili smo više 12.009.05 Din, te smo mogli izdati više na Učitelj 5.395.55 Din, zbog poskupljivanja hartije i štampe.

Članarine smo prikupili do 15. jula 57.673.74 Din, a to je više 2.673.75 Din nego što je budžetom predviđeno.

Za Predavač je prikupljeno 8.027 Din. Nismo mogli dobiti koliko je budžetom predviđeno. Ostalo je da se iduće godine prikupi što više veresije za »Predavač« koja danas iznosi 15.773.50 Din.

Isto tako i Učiteljski Kalendar razaslat je na rasprodaju u vrednosti 16.568 dinara.

Ako naši rasprodavci Predavača i Učiteljskog Kalendara budu zauzimaljiviji, blagajna UJU dobiće znatnu sumu novaca i od toga. Ako se dužnici — pretplatnici na Nar. Prosvetu i Učitelj budu odazvali našim pozivima i apelima i svoje du-

LISTEK.

Dva nova ročna zemljevida.

Domoznanstveni, zemljepisni in zgodovinski pouk se je v zadnjem času zelo razvil na naših osnovnih šolah. Poučuje se bolj temeljito in docela z drugih vidikov, kakor še pred desetimi leti. Zato se pa dosežajo prav zadovoljivi uspehi.

Žal pa, da zadenemo pri tem pouku na velike ovire. Nimamo skoraj nobenih učil. Podoželskim šolam dostikrat nedostaja velikih stenskih zemljevidov. Če jih pa še imajo, so večkrat že tako defektni, da so docela nerabni. Razen tega so na teh zemljevidih stare predvojne oblike držav in dežel, in že radi tega ne spadajo več v učilnico. Vesten učitelj si pomaga kolikor zna in more. Na stare zemljevide začrtuje nove meje, riše zemljevide sam in pripravlja skice na papir in stensko tablo, učenci prerisujejo itd. Vse to stane mnogo truda in časa, kljub

temu pa še ne rodi pravega sadu. Zakaj uspešen pouk v teh predmetih je mogoč le na podlagi dobrih ročnih zemljevidov.

Zato je pozdravljati vsak napredek naše kartografije, ki nam nudi možnost, da dosežamo pri učencih na lažji način boljše in trajnejše uspehe v teh predmetih. Naš severni obmejni pas je dobil pred kratkim dva taka zemljevida. Risal jih je naš tovariš Slavoj Dimnik, izdelala litografija Mariborske tiskarne, izdalo pa društvo »Učiteljski dom v Mariboru«. Zemljevida obsegata: I. kulturno skupino Pohorje in Kozjak, II. pa Slovenske gorice z Dravskim in Ptujskim poljem v merilu 1 : 150.000.

Že na prvi pogled napravita zemljevida jako prijeten utis, ker sta izrazita in zelo pregledna. Poseben način zaznavanja večjih krajev s šolami in župnijami (krog z rdečim poljem in križem v sredini) vpliva jako ugodno na preglednost, ker te takoj zbode v oči, da zapaziš vse važnejše kraje. Ko pa začneš motriti zemljevid pogloblje in natančneje, potem šele vidiš vso podrobnost in natančnost, ki jo vsebujeta in na kar se je tre-

ba ozirati pri pouku. Zaznamovan je vsak količjak važen zgodovinski, zemljepisni in industrijski kraj. Čelo že izvedene in projektirane električne daljnovode dobiš na njem z natančnimi podatki njihove moči. Naše Pohorje je posejano z vsemi važnimi vrhovi in kočami ter prepreženo s planinskimi poti. Skoro vsak večji kraj ima označeno morskovo višino, kar bode zelo dobro došlo za primerjanje. Vsled dobrega tolmačenja številnih konvencionalnih znakov in primerne izvedbe zemljevida bo vsak učenec razbral, zakaj je kak kraj važen in znamenit.

Zemljevida sta predvsem namenjena našim šolam. Dobrodošla pa bosta tudi zaradi svojih podatkov našim industrijcem, planincem, tujcem in pa raznim pisarnam, kjer se še šopirijo nemške izdaje s svojimi spakcedrankami. Imeti ju pa mora vsak količjak vesten učitelj, kateri obravnava Slovenijo. Zlasti bi opozarjal vse tovariše in tovarišice izven teritorija, katerega obsegata zemljevida — torej tudi ljubljanske oblasti — katerim so po večini ti kraji še neznani, da

jim imenovana zemljevida neprimerno olajšata pripravo za zemljepisni pouk naše severne meje. Zakaj razmere, v katerih živimo, zahtevajo, da naš narod temeljito spozna vso lepoto in bogastvo naših obmejnih krajev, katere je toliko let tlačil tujec in si jih prisvajal. To je mogoče doseči le s temeljitim poukom na naših osnovnih šolah. Temeljito zemljepisnega pouka sloni vsekako na dobrih ročnih zemljevidih.

Tovariš Slavoj Dimnik in »Učiteljski dom« nameravata nadaljevati z izdajanjem ročnih zemljevidov za celo Slovenijo po kulturnih skupinah. S tem bo našim šolam in učiteljstvu brez dvoma zelo ustrezno. Ravnokar izšla zemljevida sta se razposlala vsem šolam, katere obsega njun teritorij, na ogled. Na zahtevo se pa pošljeja tudi drugim. »Učiteljski dom« je sklenil, da šole pri skupnih direktnih naročilih za šole pri zemljevidih 40% popusta od običajne knjigotrske cene, ki znaša po 10 Din komad. Tako je možno, da si ga nabavi vsak učenec.

Hren.